

Epistola apostolului Pavel către Tit

1

Salutări

¹ Pavel, rob al lui Dumnezeu și^a apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia,^{*} ² și privitoare la viața veșnică - pe care Dumnezeu, Cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii,³ și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul său, în vestirea evangheliei care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru: ⁴ către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții,^b har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Παῦλος, δούλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ {κατὰ} ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν **1-2** ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἦν ἐπιγγειλατο ὁ ἀψευδῆς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, **1-3** ἐφάνερωσε δὲ καιροῖς ἰδίους τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, **1-4** Τίτω γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

^aLit.: „dar”. Conjuncția dar (gr. δε), poate fi tradusă și coordonativ, prin „și”, dar și adversativ prin „dar și”, ori: „și, în același timp, și...”.

¹⁻³ Pavel arată fie scopul chemării sale, cf. v. 3, fie calitatea chemării sale la apostolie. Κατὰ poate fi tradus fie: „conform cu”, „potrivit cu”, fie: „cu privire la”, „cu scopul de”. În ambele situații, pe ansamblu, Pavel îi aduce aminte lui Tit de autoritatea apostolică și divină a slujirii sale (Pavel vestește evanghelia prin poruncă divină), de importanța veșnică a evangheliei proclamate de el, de natura sfântă a caracterului lui Dumnezeu, care este implicat cu sfințenia sa în vestirea promisiunilor sale. De aceea, porunca lui Pavel și misiunea lui Tit primesc cea mai mare autoritate posibilă.

^bLit.: „după credința comună”. κοινὴν πίστιν se referă la credința comună care este, în același timp, și adevărată, fiind împărtășită de toți creștinii, nu doar de Pavel și Tit. Expresia se află în contrast cu învățăturile false care corupeau Biserica în Creta.

⁴ Pavel îi aduce aminte lui Tit de natura și calitatea relației lor (tată - fiu, în credința adevărată a majorității creștinilor), ceea ce ridică așteptările cu privire la misiunea ce o va primi Tit, la un standard foarte înalt.

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵ Pentru aceasta te-am lăsat să rămâi în Creta, ca să îndrepti ce a mai rămas^{*} de îndreptat și să ordonezi^c prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.^d

1-5 Τοῦτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοὶ διεταξάμην,

Calitățile liderilor spirituali

⁶ Anume, să ordonezi pe cine este fără vină,^e bărbat cu o singură femeie,^f și care are copii credincioși, fără să fie acuzați de viață neserioasă sau de nesupunere.^g

⁷ Căci, într-adevăr, episcopul^h trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu: nici arrogant, nici mândros ori dedat la vin,ⁱ nici violent, nici căutător de câștig necinstit. ⁸ Dimpotrivă, el trebuie să fie primitiv de oaspeți,^j iubitor de bine, cumpătat,^k drept, cuvios, înfrânat,^l să păstreze cu tărie cuvântul credinței - cel

^{*}5a, gr. τα λειποντα, un plural neutru al verbului λειπω, „a rămâne”, la participiu prezent, care indică obiectul acțiunii de îndreptare: „ceea ce a rămas (de îndreptat)”. Pavel face un joc de cuvinte între ἀπελιπον σε, „te-am lăsat să rămâi”, care vine de la ἀπολειπω, tot un derivat al lui λειπω, și λειποντα. Termenul din urmă are înțeles multiplu: se poate referi la învățături, la probleme de organizare, sau chiar și la oameni. Ridică, de asemenea, o problemă de continuitate: operațiunea de îndreptare a început mai înainte și trebuie continuată.

^cLit.: „să așezi”; sau: „să pui”.

^d5b, Pavel arată cele două scopuri majore ale scrisorii: (a) îndreptarea situației din Creta - în învățatură, organizare și atitudinea oamenilor, și (b) ordinarea de prezbiteri, de lideri spirituali care să poată conduce bine, având o mărturie bună.

^eLit.: „fără reproș”; sau: „dincolo de acuzare”.

^fLit.: „bărbat al unei singure femei”. Idealul creației pentru familie, indicat și de Isus, este un bărbat - o femeie. Conducătorul spiritual creștin nu poate fi poligam, chiar dacă unele societăți o permit, și nu poate sluji ca lider, dacă a divorțat iar prima sa soție este în viață. Neseriozitatea sau eșecul familial nu sunt calități care pot recomanda pe cineva ca slujitor al evangheliei.

^gTermenul „copii” traduce cuvântul τέκνα, care înseamnă copii înainte de majorat. Prin această condiție, Pavel arată că cel ce este conducător spiritual trebuie să fie un exemplu respectat și ascultat în propria familie. Dacă are copii acasă și aceștia nu îl ascultă, ci au o viață dezordonată și rebelă, atunci înseamnă că tatăl nu are nici sfat, nici prestanță, și el nu poate fi un lider pentru alții, în Biserică.

^hPavel arată că, practic, slujbele de prezbiter (bătrân) și episcop (supraveghetor) se suprapun. La vremea scrierii epistolei ambii termeni indicau una și aceeași slujire, cea de conducător spiritual în Biserică, de responsabil spiritual. Denumirile la această vreme nu au conotații preoțești sau ierarhice.

ⁱLit.: gr. παροivoς, i.e. „pe lângă vin”, „preocupat cu vinul”.

^jLit.: „iubitor de străini”.

^kLit.: „iubitor de pricepere”, „iubitor de înțelepciune”.

^lSau: „auto-controlat”.

conform cu învățătura,^m ca să poată îndemna în învățătura cea sănătoasă, iar pe cei răzvrătiți să îi poată îndrepta.

1-6 εἰ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 1-7 δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 1-8 ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὄσιον, ἐγκρατῆ, 1-9 ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că sunt mulți, mai ales dintre iudeiⁿ, care sunt nesupuși, vorbesc vrute și nevrute,^o și sunt înșelători, ¹¹ acestora trebuie să li se închidă gura, fiindcă ei învață ce nu trebuie și pentru câștig necinstit ei răvășesc case întregi.^p

1-10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, 1-11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οὔτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

¹² Unul dintre ei, un profet de-al lor, a spus: „Cretanii mint fără încetare,^q sunt fiare rele, pânțece leneșe”.^r ¹³ Această mărturie este adevărată* și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care se întorc cu spatele la adevăr. ¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci și mintea și conștiința le sunt întinate. ¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor Îl neagă, fiind oameni care stârnesc repulsia,^s neascultători și

^mÎn conformitate cu învățătura primită, cu cateheza, sau cu învățătura apostolică cea aprobată și răspândită de Biserică.

ⁿLit: „cei circumciși.”

^oLit.: „vorbitori în van”.

^p„Case întregi” înseamnă familii și slujitorii sau robii care le ajutau, adică tot complexul familial, cu afacerile de familie cu tot.

^qAceastă mărturie despre firea mincinoasă a cretanilor constrastează cu declarația din 1:2, unde se spune că Dumnezeu nu minte.

¹², Citat din Epimenides din Knossos, un filozof cretan din sec. 7 îH. Afirmția lui este un paradox vestit în teoria logicii: dacă toți cretanii sunt mincinoși, iar Epimenides este cretan, atunci el minte, deci toți cretanii spun adevărul... Pe un alt plan însă se poate pune întrebarea de ce Pavel îl numește aici „profet” - oare pot fi și păgânii inspirați de Dumnezeu, câteodată, astfel încât să dea mărturii adevărate, așa cum spune v. 13?

¹³, Cretanii aveau două probleme: mai întâi, acolo erau învățători falși care aduceau dezastru în familiile bisericii, dar apoi aveau și o problemă majoră din cauza înclinațiilor lor rele, native, caracteristice cretanilor, etniei lor. Aveau deci un dușman dinăuntru și un dușman din afară.

^sLit.: „dezgustători”. Ceea ce făceau acești oameni era respingător, de o imoralitate crasă, și

nu sunt în stare să facă nimic bun.^t

1-12 εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κοῖτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. 1-13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 1-14 μὴ προσέχοντες Ἰουδαίκοις μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν. 1-15 πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμῖανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. 1-16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2

Învățătura sănătoasă: calitățile celor credincioși

¹ Tu, însă, spune-le lucrurile potrivite cu învățătura sănătoasă.^u ² Bătrânii să fie treji, demni de respect, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare.

³ Bătrânele, de asemenea, să aibă o purtare sfântă - cum se cuvine, să nu fie bârfitoare și nici înrobite de vin.^v Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴ să le îndrume pe cele tinere să-și iubească bărbaii, să-și iubească copiii, ⁵ să fie cumpătate, curate în purtare,^w să aibă grijă de casa lor, să fie bune, să fie supuse fiecărui bărbatului ei,^x ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu.

Σὺ δὲ λάλει ἅ πρόπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. 2-2 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. 2-3 Πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἰνῷ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους 2-4 ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλόανδρους εἶναι, φιλοτέκνους, 2-5 σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουροὺς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηται.

⁶ Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷ și, în toate, tu arată-te un model de fapte bune. Dă dovadă de învățatură nealterată,^y demnă de respect, ⁸ arată că ai cuvânt sănătos, ireproșabil, pentru ca cei ce se împotrivesc să fie rușinați, neavând ce să mai spună rău despre noi.

2-6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, 2-7 περὶ πάντα σεαυτὸν

trezea repulsia.

^tLit.: „nici o lucrare bună”.

^uSau: „ceea ce este potrivit cu învățătura sănătoasă”.

^vLit.: „înrobite de vin mult”. Dacă la sfaturile pentru prezbiteri s-a folosit termenul παρνοῖος, „dedat vinului”, aici se folosește o expresie diferită, care indică dependența de vin.

^wLit.: „curate”, dar în sensul moralității, nu al ordinii sau al igienei.

^xLit.: „supuse bărbaiilor lor proprii”.

^yLit.: „necoruptă”, „care nu putrezește”; unii traduc: „netrecătoare”. Se referă la învățatură corectă, care arată valorile veșnice.

παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθορσίαν, **2-8** λόγον ὑγιή, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῆ μὴδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον.

⁹ Ἰδεαμνᾷ-ι πε sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰ să nu fure nimic, ci să arate o bună credință deplină, și în toate să fie ca o podoabă a învățaturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

2-9 Δούλους ἰδίους δεσπότης ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, **2-10** μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθῆν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

Motivul unei vieți sfinte

¹¹ Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹² învățându-ne să ne lăsăm⁷ de fărâdele și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu dreptate și evlavie, ¹³ așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴ care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, ca să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵ Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și muștră-i cu toată tăria. Nimeni să nu te ignore!^a

2-11 Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, **2-12** παιδεύουσα ἡμᾶς ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, **2-13** προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **2-14** ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρῶς ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. **2-15** Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

3

Mărturia creștină în societate

¹ Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să-i asculte și să fie gata pentru orice faptă bună, ² să nu defăimeze pe nimeni, să nu fie violenți, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam nenumăratelor poftes și plăceri

^aSau: „să ne lepădăm”; alții: „să o rupem”.

^aSau: „să nu te disprețuiască”; „să nu te treacă cu vederea”.

^bLit.: „faptă bună”

nenumărate, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmăniindu-ne unii pe alții.

⁴ Ὑπομίμησε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶναι, **3-2** μὴδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. **3-3** Ἦμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους·

⁴ Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵ El ne-a mântuit, nu datorită faptelor drepte^c pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea^d nașterii din nou, a reînnoirii făcute de Duhul Sfânt^e, ⁶ pe Care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți drepti prin harul Său și să devenim moștenitori, potrivit nădejzii vieții veșnice.

3-4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ, **3-5** οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, **3-6 οὗ ἐξέχεεν ἐφ’ ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτήρος ἡμῶν, **3-7** ἵνα δικαιοθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ’ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.**

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei care cred în Dumnezeu să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

3-8 Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαι σε διαβεβαιουῖσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προῖστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·

Evitarea învățătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute privind Legea, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau a doua muștrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț^f, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

3-9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιῖστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. **3-10** αἰρετικὸν ἀνθρώπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, **3-11** εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ἐν αὐτοκατάκριτος.

^cLit.: „faptelor cele făcute în dreptate”.

^dLit.: „baia”.

^eLit.: reînnoirii Duhului Sfânt.

^fLit.: „omul care face dezbinări”, sau: „omul eretic”.

Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie preocupați să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

3-12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. **3-13** Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. **3-14** μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προῖστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. **3-15** Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν·